مردی که خودش را وقف ادبیات دفاع مقدس کرده است

سرهنگ ادب پایداری!



رضا شعبانی
قفسه کتاب

مرتضی سرهنگی، روزنامه‌نگار و پژوهشگر ادبیات پایداری است. راه‌اندازی و فعالیت در دفتر ادبیات و هنر مقاومت حوزه هنری، کار بر روی خاطرات اسارت و اسرای عراقی و نیز سردبیری هفته‌نامه کمان با انتشار ۲۰۰ شماره در هشت سال، نام مرتضی سرهنگی را در ردیف برجسته‌ترین چهره‌های عرصه ادبیات پایداری ایران قرار داده است. سرهنگی فعالیت حرفه‌ای خود را با نوشتن گزارش و مصاحبه در روزنامه جمهوری اسلامی شروع کرد. در تیرماه ۱۳۶۷ با همراهی هدایت‌ا... بهبودی دفتر ادبیات و هنر مقاومت را در حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی بنیان‌گذاری کردند. این دفتر در زمینه گردآوری و تدوین خاطرات و آثار ادبی دوران دفاع مقدس فعالیت می‌کند. در سال ۱۳۷۵ نیز عضو شورای سردبیری روزنامه ایران بود. وی اکنون مدیر دفتر ادبیات و هنر مقاومت و مرکز مطالعات و تحقیقات فرهنگ و ادب پایداری است. برخی مرتضی سرهنگی را استاد نگارش خاطرات جنگ و پدر ادبیات پایداری می‌نامند. سرهنگی در سال ۱۳۹۳ به‌عنوان چهره برتر هنر انقلاب اسلامی معرفی شد. وی کتاب‌های فراوانی نوشته است که کتاب اسرار جنگ تحمیلی به روایت اسرای عراقی او به‌عنوان کتاب سال دفاع مقدس انتخاب شد. اینها همه بهانه‌ای شد تا گفت‌وگویی کوتاه با موضوع پرونده این شماره قفسه کتاب با ایشان داشته باشیم که در ادامه می‌خوانید.

رهبر معظم انقلاب:

مدح آقای سرهنگی کار بزرگی است

اگر بنده شاعر بودم، یقینا در مدح شماها، در مدح آقای سرهنگی، در مدح آقای بهبودی، در مدح آقای قدمی، در مدح همین خاطره‌سازان و خاطره‌انگیزان قصیده می‌ساختم؛ حقیقتا جا دارد؛ چون کار بسیار بزرگ و بااهمیتی است.... اخیرا از آقای بهبودی و آقای سرهنگی مصاحبه‌ای می‌خواندم، که واقعا هم همین‌طور است. این آقایان معتقدند قضایای دوره دفاع مقدس را بایستی مستند، تبیین و مستدل کرد تا بر اساس اینها آثار هنری به وجود بیاید که کاملا درست است. اعتقاد من این است که ما هرچه برای دوره دفاع‌مقدس سرمایه‌گذاری و کار کنیم، زیاد نیست؛ چون ظرفیت هنری و ادبی کشور برای تبیین این دوره، خیلی گسترده، وسیع و عمیق است و از این ظرفیت تاکنون استفاده خوب و درخوری نشده، البته کتاب‌های خوبی نوشته شده است، لیکن این رشته باید استمرار پیدا کند.

احمدرضا درویش، کارگردان سینما:
آقای سرهنگی سال ۱۳۳۲ یعنی سال کودتا به دنیا آمده و گویی زندگی‌اش از آغاز عجین با بحران بوده است. همان‌طور که ما در پی کشف راز و رمز و معارف گذشتگان به‌دنبال منابع مکتوب هستیم؛ آیندگان هم برای درک امروز ما منابعی را می‌جویند که حاصل کار آقای سرهنگی خواهد بود. از نویسندگان تا فیلم‌سازان همه در آینده به این منابع نیاز خواهند داشت. دفاع‌مقدس در بخش‌ها و لایه‌های مختلف اجتماع ما نفوذ کرده و به‌نوعی ملک مشاع ما ایرانی‌هاست. از این‌نظر آقای سرهنگی مشغول موزه‌داری است. اینها ذخایر بزرگی است که ایشان در حال حفاظت از آن است. برای من مرتضی سرهنگی مانند دهخداست. برای امثال بنده هم که افتخار داریم ریشه در آن دوران داشته باشیم، وقتی از ادبیات جنگ سخن می‌گوییم لازم است تا روایت خود را با فرهنگ‌نامه مرتضی سرهنگی مطابقت دهیم و اصلاح کنیم. او عیار ادبیات امروز و ذخیره بزرگ ادبیات جنگ است.

رضا امیرخانی، نویسنده: من در قواره‌ای نیستم که بخواهم درباره مرتضی سرهنگی صحبت کنم. می‌خواهم درباره حوزه هنری سخن بگویم. حوزه هنری امروز برندی است که برای اثبات و ثبت اعتبار خود به امثال مرتضی سرهنگی و هدایت‌ا... بهبودی نیاز دارد. اینها هستند که به‌یاد ما می‌آورند این حوزه چه جایگاهی داشت که همه به آن پناه می‌آوردیم. برای حفظ ناموار و اصالت حوزه هنری به امثال سرهنگی نیاز داریم.

علی‌رضا قزوه، شاعر: قزوه به پیروی از کلام رهبر که فرموده بود: «اگر شاعر بودم قصیده‌ای برای ایشان می‌سرودم.»؛ در آستانه ۶۳ سالگی مرتضی سرهنگی قصیده‌ای ۶۳ بیتی در وصف وی سروده است که بخشی از آن را می‌خوانیم:

رسید اشارتی ز پیر و میر ما
قصیدتی برای مرتضی بگو
تو کیمیافروشی ای شهیدمرد
به قلب مردگان ز کیمیا بگو
دوباره خاک جبهه را سرند کن
دوباره از صفای بچه ها بگو
از اولین شب هجوم دشمنان
از ابتدا بگو، از انتها بگو
ز تنگه‌ی ابوغریب و حاجیان
میان تنگه‌ها ز تنگنا بگو
به گوش ما کلام آشنا بریز
به چشم ما حدیث توتیا بگو

برخی تالیفات:

- اسم من پلاک است، ۱۳۸۰
- اسم من چفیه است، ۱۳۷۲
- اسم من خاکریز است، ۱۳۸۰
- حرف ما: گزیده سرمقاله‌های کمان، ۱۳۸۷
- خانه کوچک، زندگی بزرگ: گفت‌وگو با پروین داعی‌پور، همسر سردار شهید حسن باقری، ۱۳۸۲
- خرمشهر کو جهان‌آرا: گفت‌وگو با صغرا اکبرنژاد، همسر سردار شهید سیدمحمد جهان‌آرا، با هدایت‌ا... بهبودی، ۱۳۷۹
- ده روز محاصره در قلعه ویزان: خاطرات یک افسر عراقی، ۱۳۶۹
- روزهای خرمشهر، ۱۳۷۶
- محرم در اسارت: گزیده خاطرات آزادگان، ۱۳۸۶
- نماز، ولایت، والدین، ۲ جلد، ۱۳۷۷ و ۱۳۷۸
- باغ انگور، باغ سیب، باغ آیینه: گفت‌وگو با صفیه مدرس همسر سردار شهیدمهدی باکری، با احد گودرزیانی، ۱۳۷۹
- همسفر شقایق: خاطرات همسران فرماندهان شهید استان کرمان، جلد ۱، ۱۳۷۸
- همه‌چیز درباره جنگ، جلد ۱: دانستنی‌های جنگ، ۱۳۸۷
- پاره‌هایی از آنچه اتفاق افتاد؛ نظامیان عراقی، ۳ جلد، ۱۳۸۹
- هیچ‌کس سرباز به دنیا نمی‌آید! رسول ملاقلی‌پور؛ طرح و تحقیق از مرتضی سرهنگی، ۱۳۸۷
- روشنای خاطره‌ها، ۱۳۹۸



معرفی روشنای خاطره‌ها

کتاب «روشنای خاطره‌ها» روایت چهل خاطره کوتاه برگزیده از میان کتاب‌های منتشر شده توسط دفتر ادبیات و هنر مقاومت حوزه هنری است که نویسنده درباره راوی این داستان‌ها و نیز موقعیت بازگویی و خاطره نگاری آن توضیحاتی ارائه کرده است. سرهنگی در مقدمه خود درباره این کتاب نوشته است: گفتن ندارد؛ ناگزیرم بنویسم. بنویسم همه این سال‌هایی که روی این صندلی نشسته‌ام و رفت و آمد خاطره‌های کوچک و بزرگ را روی میز کارم می‌بینم، گاهی به یکی‌شان دل می‌بندم. غریبه که نیستید، وقتی چشم توی چشم می‌شویم، نمی‌توانم بروم به صفحه بعد. تصویر همان چند صفحه راکه دلبری کرده است، کنار می‌گذارم، دوباره و چندباره می‌خوانمش و یادداشت کوچکی برایش می‌نویسم. حالا همه آن خاطره‌ها را یک‌جا در این کتاب روشنای خاطره‌ها می‌گذارم پیش روی‌تان، خودش قصه‌ای است و قصه کوتاهی هم من برایش نوشته‌ام که می‌خوانید.

غریبه که نیستید، معلوم است دست من به همه خاطره‌ها نمی‌رسد. گذر خیلی از خاطره‌ها هم به مسیر میز کارم نمی‌خورد و نیامدند. آن‌هایی را آوردم که با هم بروبیایی داشتیم. با همه این خاطره‌ها گاهی روزهای تلخ و شیرینی داشتم اما از همه‌شان لذت بردم.

کتاب «روشنای خاطره‌ها» جدای از متن خاطرات خود دارای روایتی ساده و جذاب درباره حواشی زندگی راویان خاطره و نیز چگونگی گردآوری آنهاست که بسیاری از این اطلاعات در متن اصلی خاطرات و کتاب‌های آن نیز وجود ندارد.

گفتنی است؛ «روشنای خاطره‌ها» در ۲۹۶ صفحه توسط انتشارات سوره مهر روانه بازار نشر شد.